

Definitief
conceptexamenprogramma
Chinese taal en cultuur
havo

September 2026

Verantwoording

2026 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteur

SLO

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN 9.8055.048

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
Totstandkoming	4
Leeswijzer	4
Meer informatie	4
2. Karakteristiek	6
Kenmerken van de taalvakken	6
Communicatie	6
Taalbewustzijn	6
Cultuurbewustzijn	7
Samenhang	7
Kenmerken van het vak Chinese taal en cultuur	7
Chinese taal en cultuur als schoolvak	7
Aansluiting	7
Chinese taal en cultuur in de schoolsoorten	8
Europees Referentiekader	8
Havo	8
Vwo	8
3. Raamwerk van (sub)domeinen	10
4. Eindtermen	11
Domein A Communicatie	11
Subdomein A1 Rijke ervaringen met taal	11
Subdomein A2 Receptie	13
Subdomein A3 Productie en interactie	15
Domein B Taalbewustzijn	17
Subdomein B1 Taal als fenomeen	17
Subdomein B2 Taal en individu	18
Domein C Cultuurbewustzijn	22
Subdomein C1 Cultuur in fictie	22
Subdomein C2 Cultuur in de maatschappij	25
Bijlage – Begrippenlijst	27

1. Inleiding

Voor je ligt het definitieve conceptexamenprogramma Chinese taal en cultuur voor het havo. Het ministerie van OCW legt dit programma vast in een ministeriële regeling. De invoering is beoogd in schooljaar 2029-2030 in de bovenbouw van het havo. Dat betekent dat vanaf dat moment leerlingen uit leerjaar 4 onderwijs krijgen in de vernieuwde inhoud.

Totstandkoming

In 2022-2024 heeft de vakvernieuwingscommissie moderne vreemde talen een eerste versie van dit examenprogramma ontwikkeld – tegelijkertijd en in samenhang met de andere examenprogramma's moderne vreemde talen.

Die versie is in schooljaar 2025-2026 in de onderwijspraktijk beproefd met leerlingen, leraren en schoolleiders. De opgehaalde feedback is gewogen en op basis daarvan is het examenprogramma aangescherpt tot de definitieve versie die voor je ligt. De eerder verschenen versies van de examenprogramma's en het toelichtingsdocument zijn bij SLO op te vragen.

SLO voert in opdracht van het ministerie van OCW regie over de actualisatie van het gehele curriculum.

Leeswijzer

Dit examenprogramma begint met een karakteristiek, waarin de visie op Chinese taal en cultuur en de positie van het vak in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs staat beschreven. Daarna volgt het raamwerk: een schematische weergave van de inhoud per domein of subdomein. Vervolgens komen de eindtermen. Per eindterm is een doelzin, een uitwerking ('Het gaat hierbij om') en een illustratie ('Te denken valt aan') opgenomen. De doelzin en uitwerking behoren tot het wettelijke deel; de illustratie is ter inspiratie opgenomen en behoort tot het niet-wettelijke deel. Bij de eindterm staat of het gaat om een beheersingsdoel (B), een ervaringsdoel (E) of een hybride doel (H); het laatste is een combinatie van beheersing en ervaring. Tot slot vind je in de bijlage een begrippenlijst, om de bedoeling en inhoud van het examenprogramma te begrijpen.

Meer informatie

Meer informatie over de inhoudelijke keuzes en de inrichting van het proces vind je in het toelichtingsdocument definitieve conceptexamenprogramma's moderne vreemde talen (Fasoglio, Groen, Rozier & Smulders, 2026).

Alle informatie over de totstandkoming, opzet, werkwijze en inhoud van de examenprogramma's is te vinden op:

<https://www.actualisatie-examenprogrammas.nl/moderne-vreemde-talen>.

2. Karakteristiek

Kenmerken van de taalvakken

Onderwijs in de moderne vreemde talen (mvt) leidt leerlingen op tot taalvaardige, cultuurbewuste en taalbewuste burgers die kunnen deelnemen aan digitale en niet-digitale communicatie in meertalige en multiculturele contexten. Het bevordert hun zelfvertrouwen, zelfredzaamheid, reflectie en creativiteit in de communicatie in een vreemde taal. Door kennis en vaardigheden op te doen in en over talen en culturen worden leerlingen zich bewust van hun eigen talige en culturele identiteit en leren ze omgaan met andere perspectieven. Dit draagt bij aan burgerschapsvorming in de internationale samenleving. Leerlingen leren kritisch om te gaan met media en bronnen in andere talen en bewust en passend te communiceren.

Talenonderwijs bereidt leerlingen voor op het zelfstandig verder ontwikkelen van hun taalbeheersing, zowel binnen als buiten school, in vervolgonderwijs, beroep en maatschappij.

De moderne vreemde talen krijgen in een doorlopende leerlijn vanaf de onderbouw vorm vanuit drie invalshoeken: communicatie, taalbewustzijn en cultuurbewustzijn.

Communicatie

Aan de hand van rijke input werken leerlingen aan hun taal- en communicatievaardigheden in uiteenlopende contexten en via diverse media. Ze leren het Mandarijn Chinees creatief en doelgericht te gebruiken, de communicatie te bevorderen en hun meertalige en culturele repertoire daarbij in te zetten. Ook leren ze digitale technologie kritisch toe te passen om Chinees te leren en effectief te gebruiken.

Taalbewustzijn

Leerlingen ontwikkelen inzicht in taal als fenomeen: wat taal is, hoe taal werkt en welke rol taal speelt in de samenleving. Daarbij staat Chinees in relatie tot andere talen centraal. Leerlingen worden zich bewust van hun eigen meertaligheid en die van anderen, van de relatie tussen taal en identiteit en van de mogelijkheden van hun taalrepertoire voor communicatie en om te leren. Leerlingen verdiepen zich ook in taalleerprocessen in het perspectief van een leven lang leren.

Cultuurbewustzijn

Met behulp van gevarieerde bronnen en culturele ervaringen ontwikkelen leerlingen inzichten in culturen van gebieden waar Chinees wordt gesproken. Zij leren deze inzichten te gebruiken in de communicatie in multiculturele contexten, worden zich bewust van verschillende perspectieven en reflecteren op hun eigen perspectief. Daarnaast verdiepen leerlingen zich in fictie gemaakt door auteurs met een Chinese achtergrond. Ze leren de betekenis van een fictiewerk te duiden vanuit de achtergrond ervan en het eigen perspectief.

Samenhang

Bij het vak Chinese taal en cultuur bouwen leerlingen ook voort op kennis en vaardigheden die ze opdoen bij Nederlands en andere talen. De gemeenschappelijke invalshoeken communicatie, taalbewustzijn en cultuurbewustzijn maken samenhang tussen de taalvakken zichtbaar en versterken de ontwikkeling van talige en culturele kennis, vaardigheden en bewustzijn.

Kenmerken van het vak Chinese taal en cultuur

China speelt een belangrijke rol op het wereldtoneel. Het Mandarijn Chinees is de meest gesproken taal ter wereld en biedt toegang tot een rijke cultuur en een eeuwenoude filosofische traditie die verschilt van het westerse denken. Kennis van de Chinese taal en cultuur vergroot het begrip van culturele diversiteit, stimuleert wereldburgerschap en draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen. Het vak vormt een brug naar heel Oost-Azië en heeft meerwaarde in internationale reis- en werkcontacten. Chinees is relevant bij vervolgstudies en beroepen gericht op taal, cultuur, economie, internationale contacten en diplomatie en de sociale sector.

Chinees taal en cultuur als schoolvak

In de bovenbouw havo kan Chinees als mvt-profielvak binnen C&M, als profielkeuzevak binnen E&M en als examenvak in het vrije deel van alle profielen worden opgenomen. In de bovenbouw vwo kan Chinees als profielkeuzevak binnen C&M en E&M en als examenvak in het vrije deel van alle profielen worden opgenomen. Daarnaast kan Chinees in het atheneum als tweede mvt in het gemeenschappelijke deel worden opgenomen.

Aansluiting

Het vak bouwt voort op de kerndoelen mvt van de onderbouw vo: de taalbeheersingsniveaus, uitgedrukt in ERK-niveaus (zie hieronder), sluiten op elkaar aan en kennis en ervaringen op het gebied van taal- en cultuurbewustzijn

krijgen een vervolg. Afhankelijk van schoolsoort en leerweg worden deze inhouden verder verdiept, toegespitst en geconcretiseerd.

Chinees wordt op havo en vwo ook als verkort traject aangeboden – het vak Chinees compact. Dit vak start in de bovenbouw en kan alleen in het vrije deel worden opgenomen. Deze variant wordt alleen met een schoolexamen afgesloten.

Chinees taal en cultuur in de schoolsoorten

Europees Referentiekader

Het Europees Referentiekader (ERK) vormt het raamwerk voor leerdoelen en leeractiviteiten in het curriculum van de moderne vreemde talen. Onderstaand overzicht geeft de ERK-niveaus weer die van toepassing zijn voor Chinese taal en cultuur op havo en vwo.

	Havo	Vwo
Luisteren	A1	A2
Lezen	A1	A2
Spoken	A1	A2
Gesprekken voeren	A1	A2
Schrijven	A1 (digitaal)	A2 (digitaal) A1 (handmatig karakters)

Havo

Leerlingen ontwikkelen hun luister-, lees-, spreek-, gespreks- en digitale schrijfvaardigheid in het Mandarijn Chinees binnen de bandbreedte van A1. Concrete en alledaagse onderwerpen en communicatieve contexten stimuleren reflectie op maatschappelijke en culturele thema's. Ook komen contexten aan bod die aansluiten bij vervolgonderwijs en hun loopbaanperspectief. Leerlingen verkennen cultuurgebonden aspecten in taalgebruik en leren over het fenomeen taal: ze verkennen de relatie tussen het Mandarijn Chinees en andere talen, hun eigen meertaligheid en die van anderen, hun taalleerproces in het perspectief van een leven lang leren. Leerlingen maken kennis met toegankelijke fictie en literaire werken van auteurs met Chinese achtergrond, die veelal in vertaling gelezen worden. Daarbij verkennen ze hun persoonlijke voorkeuren en krijgen ze inzicht in de inhoud, achtergrond en context van deze werken.

Vwo

Leerlingen ontwikkelen hun receptieve en productieve beheersing van het Mandarijn Chinees binnen de bandbreedte van A2. Daarnaast ontwikkelen ze hun schrijfvaardigheid met handmatig geschreven karakters binnen de bandbreedte van A1. Concrete en alledaagse onderwerpen stimuleren reflectie

op maatschappelijke en culturele thema's. Ook komen contexten aan bod die aansluiten bij vervolgoopleidingen en hun loopbaanperspectief. Leerlingen oefenen met het verwerven van bruikbare informatie uit bronnen in het Mandarijn Chinees en over China. Ze krijgen inzicht in cultuurgebonden aspecten in taalgebruik en leren over het fenomeen taal: ze onderzoeken de relatie tussen het Mandarijn Chinees en andere talen en reflecteren op hun eigen meertaligheid en die van anderen, op hoe talen leren werkt en hun eigen taalleerproces. Leerlingen maken kennis met toegankelijke fictie en literaire werken van auteurs met Chinese achtergrond, die veelal in vertaling gelezen worden. Daarbij verkennen ze hun persoonlijke voorkeuren en krijgen ze inzicht in de inhoud, achtergrond en context van deze werken.

3. Raamwerk van (sub)domeinen

Hieronder vind je het raamwerk van Chinese taal en cultuur voor havo, geordend naar domeinen en subdomeinen. Het vak wordt afgesloten met een schoolexamen.

Domeinindeling	Titel (sub)domein
Domein A	Communicatie
Subdomein A1	Rijke ervaringen met taal
Subdomein A2	Receptie
Subdomein A3	Productie en interactie
Domein B	Taalbewustzijn
Subdomein B1	Taal als fenomeen
Subdomein B2	Taal en individu
Domein C	Cultuurbewustzijn
Subdomein C1	Cultuur in fictie
Subdomein C2	Cultuur in de maatschappij

4. Eindtermen

Domein A Communicatie

Subdomein A1 Rijke ervaringen met taal

Eindterm 1

De leerling doet ervaring op met een rijk aanbod aan talige bronnen in het Chinees op een passend taalniveau. (E)

Het gaat hierbij om:

- lezen van en kijken en luisteren naar informatieve, opiniërende, overtuigende en amuserende bronnen in verschillende vormen en over diverse thema's;
- verwoorden van de eigen lees-, luister- en kijkervaringen;
- reflecteren op de opgedane ervaringen.

Te denken valt aan:

- een wonderkaart maken waarin je beschrijft wat je heeft verrast, ontroerd of wat jouw wereldbeeld heeft beïnvloed naar aanleiding van een reclamefilmpje, nieuwsbericht of een kort verhaal;
- je favoriete foto uit een Chinese fototentoonstelling kiezen en naar aanleiding van het bijschrift je zoektocht naar het verhaal erachter vastleggen;
- een top 5 maken van multimediale bronnen over een historische gebeurtenis met een korte toelichting van wat je ervan geleerd hebt;
- een lijst maken van Chineestalige series en films die je leuk vindt en je keuze toelichten.

Eindterm 2

De leerling gebruikt de Chinese taal op een creatieve en persoonlijke manier. (E)

Het gaat hierbij om:

- verwoorden van ideeën, gedachten, ervaringen en gevoelens;
- experimenteren met klanken, woorden en teksten;
- verkennen van verschillende creatieve vormen;
- verwoorden van gemaakte keuzes en eigen voorkeuren met betrekking tot inhoud en vorm.

Te denken valt aan:

- een scroll maken met de karakters van de eigen naam;
- een vlog maken over de leukste dag op school of werk;
- een droomhuis ontwerpen volgens de principes van feng shui, met daarin de verschillende Chinese benamingen voor de kamers;
- een zelfontworpen korte rap voordragen naar aanleiding van Valentijnsdag;
- een audiovisueel verslag maken van een schoolreis naar China en aangeven wat de hoogtepunten en uitdagingen waren en waarom.

Subdomein A2 Receptie

Eindterm 3

De leerling toont begrip van de inhoud van auditieve en audiovisuele bronnen in de Chinese taal. (B)

Het gaat hierbij om:

- zeer korte, eenvoudige, langzaam en zorgvuldig uitgesproken multimediale bronnen;
- concrete en vertrouwde, alledaagse zaken;
- identificeren van taalconventies;
- overbrengen van de globale boodschap en voorspelbare informatie uit de bronnen.

Te denken valt aan:

- de globale boodschap van een omroepbericht op het station of het vliegveld herhalen, zoals de aankondiging van een vertraging;
- een simpele routebeschrijving in een stad of warenhuis begrijpen en aanwijzen op een plattegrond;
- woordenbingo spelen naar aanleiding van een liedje en aangeven waar je denkt dat het lied over gaat;
- beleefdheidsvormen in een gesprek tussen ouders en kinderen opschrijven.

Eindterm 4

De leerling toont begrip van de inhoud van schriftelijke bronnen in de Chinese taal. (B)

Het gaat hierbij om:

- zeer korte, eenvoudige bronnen;
- concrete en vertrouwde, alledaagse zaken;
- identificeren van taalconventies;
- overbrengen van de globale boodschap en de belangrijkste informatie uit de bronnen.

Te denken valt aan:

- op basis van openingstijden en toegangsprijzen op een uithangbord van een museum of dierentuin de juiste toegangsbewijzen kiezen voor een familie-uitje;
- vanuit een vooraf opgegeven budget voor een groep vrienden een keuze maken uit het online menu van een Chinese fastfoodketen;
- de verschillende plaatjes in een stripverhaal in de juiste volgorde zetten;
- advies geven welke metrolijn te nemen voor een reis van A naar B;
- eenvoudige bereidingsinstructies op de verpakking van etenswaren opvolgen.

Subdomein A3 Productie en interactie

Eindterm 5

De leerling spreekt in het Chinees, afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- kort en in eenvoudige bewoordingen beschrijven van concrete en eenvoudige, alledaagse zaken;
- inzetten van passend taalgebruik en geschikte communicatievorm;
- gebruiken van zeer elementaire uitdrukkingen.

Te denken valt aan:

- jezelf voorstellen met naam, nationaliteit, leeftijd en woonplaats;
- voorkeuren en afkeuren benoemen van drankjes en gerechten;
- een videoboodschap voor een Chinese buddy maken over het dagelijkse leven op school en bij hobby's;
- een datum en korte routebeschrijving naar de locatie van een afspraak doorgeven aan een vriend.

Eindterm 6

De leerling voert gesprekken in het Chinees, afgestemd op doel, gesprekspartners, context en medium. (B)

Het gaat hierbij om:

- mondelinge interactie over zeer vertrouwde basisbehoeften;
- uitwisselen van elementaire persoonlijke en feitelijke informatie in informele sociale contacten;
- afstemmen van taalgebruik en non-verbale communicatie op socioculturele gebruiken;
- gebruiken van zeer elementaire uitdrukkingen.

Te denken valt aan:

- een kennismakingsgesprek voeren over leeftijd, woonplaats, nationaliteit, familie en school;
- met een groep afstemmen wanneer en naar welke film of voorstelling te gaan;
- op de markt vragen om een product, zoals een kledingstuk, fruit of groente, en onderhandelen over de prijs ervan;
- met vrienden bespreken welke activiteiten op school het leukst zijn.

Eindterm 7

De leerling schrijft in het Chinees met digitaal gebruik van karakters, afgestemd op doel, publiek, context en medium. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitwisselen van informatie in korte en eenvoudige, schriftelijke informele en formele interactie over zeer vertrouwde basisbehoeften;
- afstemmen van taalgebruik op socioculturele gebruiken;
- gebruiken van zeer elementaire uitdrukkingen.

Te denken valt aan:

- een beschrijving geven van de favoriete hobby of het huisdier in een mail aan een buddy op de Chinese zusterschool;
- een verlanglijstje van voorwerpen of activiteiten als verjaardagscadeau doorgeven in reactie op een verzoek via een berichtenapp;
- een kort kennismakingsberichtje sturen naar Chinese gastouders met dag en tijd van aankomst, waarin ze ook bedankt worden voor hun gastvrijheid;
- persoonlijke en andere gegevens invullen op een online formulier bij de bestelling van gerechten;
- korte positieve of negatieve reacties geven op eenvoudige online berichten.

Domein B Taalbewustzijn

Subdomein B1 Taal als fenomeen

Eindterm 8

**De leerling verkent de relatie tussen het Chinees en andere talen.
(E)**

Het gaat hierbij om:

- verkennen van overeenkomsten en verschillen op klank-, woord- en zinsniveau tussen het Chinees en andere talen die de leerling kent;
- verkennen van de achtergrond en opbouw van het Chinese karakterschrift;
- reflecteren op de positie die Chinees in de wereld inneemt ten opzichte van andere talen;
- reflecteren op hoe kennis van de relatie tussen talen de eigen taalvaardigheid kan bevorderen.

Te denken valt aan:

- Chinese zinnen vergelijken met Nederlandse of Engelse zinnen en benoemen wat opvalt aan de woordvolgorde, weergave van geslacht en vervoegingen van werkwoorden;
- een poster ontwerpen met internationale woorden, leenwoorden en verwante woorden die te vinden zijn in het Chinees en andere talen;
- Chinese klanken en tonen vergelijken met klanken en intonatie in de eigen taal;
- voorbeelden zoeken van vacatures waarin beheersing van het Chinees een pré is.

Subdomein B2 Taal en individu

Eindterm 9

De leerling reflecteert op taalleerprocessen in relatie tot een leven lang leren. (E)

Het gaat hierbij om:

- reflecteren op hoe talen leren werkt en welke aspecten het leren van een vreemde taal bevorderen en belemmeren;
- verbanden leggen tussen de inzet van het eigen meertalige repertoire en het leren van andere talen;
- verwoorden van de voortgang van het eigen taalleerproces en welke aanpak en hulpmiddelen effectief zijn geweest;
- verwoorden van doelgerichte strategieën en eigen behoeften in relatie tot een leven lang leren.

Te denken valt aan:

- de ontwikkeling van de eigen ERK-beheersingsniveaus visualiseren in een flowchart of tijdlijn aan de hand van verschillende ERK-schalen;
- in een powerpoint of een infographic illustreren hoe je eigen brein met taal en talen leren omgaat;
- bedenken welke talen en taalvaardigheden je in de toekomst verder zou willen ontwikkelen en waarom, en realistische doelen en aanpak in een eigen taalplan noteren aan de hand van ERK-schalen die voor jezelf relevant zijn;
- experimenteren met hoe het gebruik van AI-gestuurde middelen het eigen taalleerproces kan ondersteunen.

Eindterm 10**De leerling verkent het eigen en andermans meertalige repertoire en de rol van het Chinees daarin. (E)**

Het gaat hierbij om:

- verkennen van de relatie tussen het eigen meertalige repertoire en de eigen identiteit;
- verkennen van de relatie tussen de eigen identiteit en het gebruik van het Chinees in gebieden waar Chinees een voertaal is;
- verkennen van de waarde en waardering van het eigen meertalige repertoire en dat van anderen;
- ervaringen opdoen met het inzetten van het eigen meertalige repertoire in de bevordering van de communicatie met anderen;
- verwoorden hoe de eigen talige en culturele achtergrond het gebruik van het Chinees kan beïnvloeden.

Te denken valt aan:

- een eigen taalbiografie maken;
- reflecteren op de status en de sociale waardering van de talen in het eigen meertalige repertoire, samen met de invloed die de sociale waardering heeft op het gebruik van die talen;
- een uitleg geven over de aanpak om een tekst of fragment te begrijpen door de eigen meertaligheid in te zetten;
- met een Chinese medeleerling bespreken hoe de eigen talige en culturele achtergrond de communicatie in de gesprekken tijdens een internationaal uitwisselingsproject beïnvloedt.

Eindterm 11

De leerling verkent de mogelijkheden en beperkingen van digitale middelen bij het leren van en communiceren in een vreemde taal. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen hoe digitale middelen de internationale communicatie beïnvloeden;
- experimenteren met de mogelijkheden van verschillende digitale middelen;
- verkennen wat de beperkingen zijn van het gebruik van digitale middelen;
- laten zien welke digitale middelen de persoonlijke voorkeur hebben en waarom.

Te denken valt aan:

- verschillende tekstverwerkingssystemen online en op mobiele telefoons verkennen om te bepalen welke het meest geschikt is voor het digitaal schrijven van een tekst;
- feedback vragen aan een AI-chatbot op een zelfgeschreven tekst, bijvoorbeeld over woordkeuze, grammatica en woordvolgorde, en bruikbare suggesties verwerken;
- met verschillende AI-prompts oefenen om een korte tekst in het Chinees op te stellen en overleggen met een medeleerling welke prompt het meest geschikte materiaal opleverde;
- de mogelijkheden en beperkingen van verschillende taalleerapps verkennen;
- uitspraak, spreek snelheid en woordenschat trainen met chatbots ter voorbereiding op een spreektaak.

Eindterm 12**De leerling gebruikt ervaringen, interesses en kwaliteiten bij de eigen loopbaanontwikkeling. (E)**

Het gaat hierbij om:

- verkennen van de rol van vakspecifieke kennis en vaardigheden in de samenleving;
- oriënteren op sectoren, beroepen en vervolgopleidingen waarin kennis over en beheersing van het Chinees een rol kunnen spelen;
- deelnemen aan activiteiten die bijdragen aan het verkennen van interesses, kwaliteiten en mogelijkheden;
- reflecteren op opgedane ervaringen, indien relevant voor de eigen oriëntatie op studie en beroep.

Te denken valt aan:

- ervaren waar je enthousiast van wordt, aanleg voor hebt of wat je nog meer wilt leren als het gaat om het Chinees;
- inzichtelijk maken waar talen terug te zien zijn in generatieve AI en in de maatschappij, welke rol zij daar spelen en waar men Chinees in de wereld tegenkomt;
- kennisnemen van studies op het gebied van taal- en cultuurwetenschappen, studies die internationaal georiënteerd zijn en studies waarbij meertalige bagage van belang is;
- reflecteren op de vraag waarom je een taal zou leren en wat het leren van een taal jou als persoon oplevert;
- reflecteren op het eigen meertalige repertoire en het effect van taalgebruik in beroepscontexten.

Domein C Cultuurbewustzijn

Subdomein C1 Cultuur in fictie

Eindterm 13

De leerling doet ervaring op met verschillende vormen van fictie in de Chinese taal. (E)

Het gaat hierbij om:

- rijke en diverse vormen van fictie uit verschillende contexten;
- uitdagende inhoud en toegankelijk taalniveau, waar nodig met ondersteuning van ver- en hertalingen, ondertiteling en verkorte versies;
- verwoorden van de eigen lees-, luister- en kijkervaringen;
- verwoorden van de eigen keuzes aan de hand van relevante voorbeelden.

Te denken valt aan:

- boeken van verschillende schrijvers vergelijken en aangeven welke je het meest aansprekend vindt;
- overeenkomsten en verschillen tussen een boek en de verfilming ervan bespreken en de eigen voorkeuren verwoorden;
- aangeven wat je leuk en minder leuk vindt aan een Chineestalige serie;
- verschillende liedjes in het Chinees beluisteren, een top vijf daarvan maken en verwoorden waarom je deze keuze hebt gemaakt.

Eindterm 14

De leerling toont inzicht in inhoud en context van fictie en verkent de relatie met de eigen context. (H)

Het gaat hierbij om:

- lezen, bekijken en beluisteren van vormen van fictie die oorspronkelijk door een doeltaalgebruiker zijn geschreven of gemaakt, waar nodig met ondersteuning van ver- en hertalingen, ondertiteling en verkorte versies;
- beschrijven van maatschappelijke en psychologische thema's, verhaallijnen en kenmerken van personages en hun ontwikkeling;
- analyseren van thema's en personages in relatie tot de culturele context van een fictiewerk;
- verbanden leggen tussen een fictiewerk en de context waarin het is ontstaan;
- verbanden leggen tussen inhoud en context van een fictiewerk en de eigen leefwereld en ervaringen.

Te denken valt aan:

- beschrijven in een blog hoe een verhaal of roman invloed heeft gehad op jouw kennis en mening rondom een bepaald thema;
- in een groepsdiscussie een dilemma bespreken uit een verhaal in een boek of film vanuit het perspectief van verschillende personages en vanuit het eigen perspectief;
- een maatschappelijke kwestie in een boek of een film afzetten tegen de tijd en plaats waarin het verhaal zich afspeelt;
- de ontwikkeling van een personage in de loop van een verhaal herkennen en beschrijven.
- een fictief gesprek bedenken tussen de schrijver en een personage uit een film of roman dat het niet eens is met diens lot in het verhaal.

Eindterm 15**De leerling toont inzicht in literaire teksten uit diverse perioden. (B)**

Het gaat hierbij om:

- lezen van verhalende, lyrische en dramatische werken die oorspronkelijk door een doeltaalgebruiker zijn geschreven, waar nodig met ondersteuning van ver- en hertalingen en verkorte versies;
- beschrijven van kenmerken van tekst, vorm en taalgebruik;
- uitleggen van boodschap en betekenis van de gelezen literaire werken.

Te denken valt aan:

- in een van de verhalen uit de Xiyouji vanuit het perspectief van het hoofdpersonage toelichten hoe stilistische keuzes van de auteur de moraal van het verhaal ondersteunen;
- in een verslag het vertelperspectief in twee korte verhalen analyseren en met elkaar vergelijken;
- in een groepsgesprek het taalgebruik in 20e-eeuwse littekenliteratuur bespreken die de schrijver inzet om eigenschappen en motieven van een personage te karakteriseren;
- in een verslag de confucianistische moraal in een animatiefilm en het verband met de inhoudelijke keuzes van de maker bespreken.

Subdomein C2 Cultuur in de maatschappij

Eindterm 16

De leerling toont inzicht in cultuurgebonden aspecten in bronnen in relatie tot gebieden waar Chinees een voertaal is. (B)

Het gaat hierbij om:

- herkennen en beschrijven van tradities, gebruiken en maatschappelijke verschijnselen in bronnen in verschillende vormen en media;
- uitleggen van culturele kenmerken in de bronnen;
- analyseren van (cultuur)historische ontwikkelingen en perspectieven in het betreffende gebied;
- conclusies trekken over de betekenis van culturele kenmerken in nieuwe bronnen;
- vergelijken van deze culturele kenmerken met de eigen ervaringen en standpunten.

Te denken valt aan:

- gedragsnormen van mensen in een videofragment of filmpje benoemen;
- kenmerkende culturele elementen in een reclamespot beschrijven;
- de dagelijkse activiteiten van de jeugd in een reportage benoemen en bespreken in hoeverre die overeenkomen met de eigen dagelijkse activiteiten;
- normen en omgangsvormen die beschreven staan in een bron vergelijken met de eigen normen.

Eindterm 17

De leerling onderscheidt cultuurgebonden aspecten in communicatie in het Chinees en reflecteert op hoe deze de communicatie beïnvloeden. (H)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van cultureel bepaalde normen, overtuigingen en gewoonten in diverse vormen van input en in diverse situaties;
- analyseren van de invloed van culturele kenmerken op communicatie in dagelijkse, opleidings- en beroepssituaties;
- verbanden leggen tussen de waargenomen cultuurgebonden aspecten en eigen perspectieven en opvattingen;
- verwoorden hoe je stereotypering en misverstanden in de communicatie kunt voorkomen.

Te denken valt aan:

- kennismaken met verschillende opvattingen over een actueel thema en bespreken welke het meest aanspreekt en waarom;
- tijdens digitale internationale uitwisselingen de eigen sociaal-culturele achtergronden bespreken die overeenkomen met en verschillen van die van leeftijdgenoten;
- een groepsdiscussie voeren over hoe je een onbekende gelijkwaardig kunt benaderen en hoe je je kunt verplaatsen in een ander perspectief;
- met iemand in gesprek gaan over de invloed van de economische situatie in het eigen en een buitenlands gebied op de keuze voor vervolgopleiding en beroep.

Bijlage – Begrippenlijst

Hieronder lees je de vakspecifieke begrippen en hun omschrijving. Deze omschrijvingen zijn bedoeld voor leraren om de bedoeling en inhoud van het examenprogramma te begrijpen.

Begrip	Omschrijving
Bron	Een mondelinge, schriftelijke, digitale of multimodale uiting die informatie, ideeën, ervaringen, gedachten, gevoelens of meningen bevat.
Burgerschap	Het vermogen om maatschappelijk en democratisch te functioneren en gezamenlijk de diverse samenleving vorm te geven.
Communicatie	De (online) mondelinge, schriftelijke en multimodale uitwisseling van boodschappen die bewust en/of onbewust, verbaal en/of non-verbaal worden overgebracht, ontvangen en geïnterpreteerd. Wanneer deze uitwisseling is afgestemd op doel, publiek en context, is er doelgerichte communicatie.
Creativiteit	Het vermogen om originele ideeën en oplossingen te bedenken en te realiseren met behulp van taal, materialen en technieken.
Cultuurbewustzijn	Inzicht hebben in de verschillende manieren waarop mensen met uiteenlopende achtergronden en herkomst leven, denken en handelen, en hun uitingen in perspectief plaatsen.
Culturele diversiteit	De aanwezigheid van onder meer verschillende talen, tradities, normen, waarden, religies, oriëntaties en etniciteiten en andere aspecten van cultuur in een samenleving.
Culturele identiteit	Onderdeel van iemands identiteit of die van een groep op basis van gemeenschappelijke waarden en normen.
Digitale geletterdheid	Kennis hebben van digitale technologie en digitale media en beschikken over vaardigheden om deze te gebruiken.
Fictie	Teksten waarin met talige en/of audiovisuele technieken een verzonnen werkelijkheid verbeeld wordt. Bijvoorbeeld vormen van literatuur, films, tv-series en verhalende games.

Framing	De manier waarop een auteur of spreker een boodschap vormgeeft om een onderwerp op een bepaalde manier te presenteren of begrepen te laten worden. Framing heeft effect op hoe mensen denken, hoe ze zich voelen en wat ze doen.
Geletterdheid	Het vermogen om geschreven taal te begrijpen, te evalueren en doelgericht te gebruiken, in het persoonlijke leven en in maatschappelijke context.
Genre	Een specifieke verzameling teksten met een overeenkomstig communicatief doel en vergelijkbare, met elkaar samenhangende genrekenmerken. Een tekst kan een mengvorm van genres zijn. In het onderwijs wordt een basaal onderscheid gemaakt tussen literaire en zakelijke genres.
Genrekenmerk	Een typerende eigenschap van een tekst binnen een bepaald genre: communicatief doel, aard van de inhoud, tekststructuur, taalgebruik en lay-out.
Gespreksconventie	Wat in gesprekken in een bepaalde context door de taalgemeenschap gebruikelijk en passend wordt gevonden, bijvoorbeeld op gepaste wijze de beurt nemen.
Interactie	Uitwisseling van kennis, ideeën, gevoelens en informatie tussen twee of meer personen, waarbij er sprake is van een voortdurende afwisseling tussen luister- en spreek- en gespreksactiviteiten, en/of lees- en schrijfactiviteiten.
Literair middel	Talig middel dat zich onderscheidt van een zakelijke manier van uitdrukken en bijdraagt aan de esthetische waarde van een tekst. Literaire middelen kleuren een tekst en richten de aandacht van de lezer of luisteraar. Bijvoorbeeld: beeldspraak, stijlfiguren, rijm en verteltechnieken.
Literatuur	Wat onder literatuur wordt verstaan loopt uiteen en is veranderlijk. Het gaat om fictieve en non-fictieve teksten die op originele wijze een werkelijkheid verbeelden, met taal als voornaamste medium en met inzet van literaire middelen. Er worden vanouds drie vormen onderscheiden: verhalende, lyrische en dramatische teksten.
Meertalig repertoire	De talen, taalvariëteiten of woorden en uitdrukkingen uit de talen/taalvariëteiten die een

	persoon passief of actief beheerst, die flexibel gebruikt kunnen worden in de communicatie of bij het leren van een nieuwe taal.
Meertaligheid	Het naast elkaar bestaan van meerdere talen en taalvariëteiten binnen een samenleving, context of bij een individu.
Multimediaal	Het gebruiken van verschillende media. Bijvoorbeeld kranten, tijdschriften, boeken, posters, fotografie, televisie, films, video's, games internet en sociale media.
Multimodaal	Het combineren van meer dan één communicatiekanaal in een product. Bijvoorbeeld geschreven teksten, gesproken teksten, gebaren, gezichtsuitdrukkingen, muziek en allerlei soorten beeldmateriaal zoals video's, animaties, illustraties en grafieken.
Non-fictie	Teksten met op de werkelijkheid berustende feiten.
Perspectief	De manier waarop een auteur, spreker of personage iets bekijkt, begrijpt of ervaart en van waaruit inhouden worden gepresenteerd.
Productieve taalvaardigheid	De vaardigheden spreken en schrijven.
Receptieve taalvaardigheid	De vaardigheden kijken, luisteren en lezen.
Register	Taalgebruik dat aan een bepaalde situatie is gebonden, zowel wat betreft woordkeuze als zinsbouw. Er zijn verscheidene registers, variërend van zeer informeel tot zeer formeel. De vijf belangrijkste registers zijn vulgair, informeel, neutraal, formeel en archaïsch.
Retorisch middel	Talig middel dat bijdraagt aan overtuigingskracht in spreken en schrijven. Bijvoorbeeld stijlmiddelen, beeldspraak, ironie, verteltechnieken of woordkeuze.
Taalbewustzijn	Expliciete kennis over taal, alertheid op de werking van taal en inzicht in hoe talen geleerd en gebruikt worden.
Taalconventie	Wat men in een bepaalde context gebruikelijk en passend vindt in het taalgebruik.
Taalvariatie	Het bestaan van verschillen binnen een taal of binnen het taalgebruik van een individu.
Taalvariëteit	Een variant op een erkende taal die door een groep mensen gesproken of geschreven wordt.

	Bijvoorbeeld dialecten, straattaal en jongerentaal. Elke taalvariëteit heeft een aantal opvallende eigen kenmerken, zoals eigen uitspraak, eigen woorden en grammaticaregels.
Talige identiteit	Taalgebruik dat een mens of groep mensen definieert en onderscheidt van anderen.
Talig repertoire	De talen/taalvariëteiten, of woorden en uitdrukkingen daaruit, die een persoon passief of actief beheerst.
Tekst	Elke vorm van mondelinge, schriftelijke, digitale en multimodale communicatie, waarmee bijvoorbeeld ideeën, ervaringen, gedachten, gevoelens, meningen en informatie door middel van taal worden weergegeven.
Tekstbegrip	De mate waarin de lezer betekenis verleent aan een tekst door teksten te begrijpen, interpreteren, integreren, evalueren en erop te reflecteren.
Tekststructuur	De manier waarop een tekst georganiseerd is: de ordening van inhoud, de relaties daartussen en de markering van relaties, bijvoorbeeld met kopjes, alinea's of signaalwoorden.
Thema	Er zijn twee betekenissen van het begrip. (1) De kortste aanduiding van waar een literaire tekst in wezen over gaat, vaak uitgedrukt in een abstract begrip of een abstracte kwestie. (2) Het gemeenschappelijke onderwerp van een set teksten.
Verteltechniek	Techniek om een verhaal op te bouwen en te kleuren. Hiermee worden gebeurtenissen weergegeven en de aandacht en blik van de lezer of luisteraar gericht. Bijvoorbeeld vertelperspectief en spanningsopbouw.

Als landelijk expertisecentrum richt SLO zich op de ontwikkeling van het curriculum in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in Nederland. We werken met het onderwijsveld aan de doelen, kaders en instrumenten waarmee scholen hun opdracht vanuit een eigen visie kunnen vervullen.

We brengen praktijk, beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en onderzoek samen en stellen onze expertise beschikbaar aan onderwijs en overheid, bijvoorbeeld in de vorm van leerplannen, tools, voorbeeldlesmaterialen, conferenties en rapporten.

Bezoekadres
Stationsplein 1
3818 LE Amersfoort

Postadres
Postbus 502
3800 AM Amersfoort

T +31 (0)33 484 08 40
E info@slo.nl
W www.slo.nl

 [company/slo](https://www.linkedin.com/company/slo)